Utlåtande JsUU 8/2018 rd– RP 35/2018 rd

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om regionutveckling och tillväxttjänster och till vissa lagar som har samband med den

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om regionutveckling och tillväxttjänster och till vissa lagar som har samband med den (RP 35/2018 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för eventuellt utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- konsultativ tjänsteman Sanna Sihvola, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Lari Anttonen, arbets- och näringsministeriet
- regeringsråd Tuula Manelius, arbets- och näringsministeriet
- regionutvecklingsdirektör Satu Vehreävesa, Norra Savolax förbund
- direktör Jarkko Huovinen, Finlands Kommunförbund
- näringsdirektör Marko Mäki-Hakola, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- verksamhetsledare Petri Rinne, Finlands Byar rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Landsbygdspolitiska rådet
- Landsbygdsverket
- Skärgårdsdelegationen
- Finlands skogscentral
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Österbotten
- stadsdirektör Tytti Määttä, Kuhmo stad
- verkställande direktör Uljas Valkeinen, Kasvu Open Ab
- Maaseudun kehittäjät ry
- Företagarna i Finland rf
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Inget yttrande av
- Skogsindustrin rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om regionutveckling och tillväxttjänster och en lag om ordnande av tillväxttjänster i landskapet Nyland plus en gemensam lag om införande av dem, där lagen om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten upphävs. Landskapsförbundens uppgifter inom regionutveckling överförs till de nya landskapen, huvudsakligen i nuvarande form. Största delen av närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsbyråernas uppgifter inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde överförs till landskapen och ordnas i form av tillväxttjänster på landskapsnivå. Huvudstadsregionens särskilda behov beaktas genom att det införs lagstiftning om en samkommun som ordnar tillväxttjänsterna i Nyland.

De uppgifter inom regionförvaltning som regionförbunden har idag kommer alltså att lyftas över till landskapen, och huvudsakligen i nuvarande form utan materiella ändringar. Regionutvecklingen fortsätter i form av samarbete mellan förvaltningsområden, regioner, lokala nivå och andra aktörer. Efter reformen svarar landskapen och kommunerna svarar för regionutvecklingen inom sina geografiska distrikt. Staten ska svara för den rikstäckande regionutvecklingen. Samarbetet mellan stat och kommuner kommer i fortsättningen att försiggå vid årliga regionutvecklingsdiskussioner om mål och genomförande av regionutvecklingen. Bådadera ska ta fram material för diskussionerna som det föreskrivs om i 13 § i landskapslagen (RP 15/2017 rd). Diskussionerna är tänkta att vara ett stöd för statsrådets beslut om planen för de offentliga finanserna och ekonomisk styrning för landskapen.

Utskottet framhåller att vi behöver en sådan allmän regionpolitisk lag, som propositionen representerar, för att hela landet och alla delar av landet ska utvecklas balanserat. Vidare understryker utskottet att vi, för att vårt land ska vara framgångsrikt, måste ta vara på potentialen i alla regioner, satsa på deras styrkor och jämna ut utvecklingspotentialen på ett rimligt sätt. Det är viktigt att reformen tar hänsyn till särdragen i olika typer av regioner (landsbygd, skärgård och ekonomiska regioner), anser utskottet och understryker vikten av att bedöma konsekvenserna för landsbygden i verkställigheten och uppföljningen.

Utskottet noterar att skogsbioekonomi spelar en stor roll för den regionala ekonomin i de flesta landskapen. I upplägget av landskapsstrategier är det viktigt att på bästa sätt dra nytta av den expertis inom skogsbioekonomi som Skogscentralen och skogsråden i landskapen besitter vad beträffar både lägesbild och planering av mål och åtgärder.

Utskottet understryker kraftfullt vikten av tillgänglighet i regionutvecklingen. I synnerhet i landskap med stora avstånd i östra och norra Finland är det viktigt att offentliga webbtjänster fungerar. I dag har bara ungefär 54 procent av hushållen tillgång till snabbt bredband med hastigheten 100 Mbit per sekund. Framför allt i glesbygden är läget ofta mycket dåligt. Det krävs snabbt bredband i hela Finland om vi ska kunna digitalisera tjänster.

Tillämpningsområde och regionutveckling

Regionutveckling är en verksamhet på bred bas och många nivåer som bygger på samverkan och innefattar alla delar av landet. Samhällspolitiska delområden som vanligen inverkar på regionutvecklingen är näringar och sysselsättning, landsbygdsutveckling, välfärd, kompetens, kultur, livsmiljö, tillgänglighet och säkerhet. Lagförslaget innehåller ett nytt delområde, tillväxttjänster inklusive integration. Utskottet återkommer till den delen i slutet av utlåtandet.

Enligt reglementet för statsrådet ska varje förvaltningsområde fortfarande för att främja de samhälleliga effektmålen och ska därför också inom sitt område förbereda de diskussioner om landskapsekonomin som ett led i planen för de offentliga finanserna som det föreskrivs om i 13 § i landskapslagen. Arbets- och näringsministeriet svarar för regionutvecklingen och jord- och skogsbruksministeriet för landsbygds- och skärgårdspolitiken. Utskottet noterar emellertid att Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Europeiska garantifonden för jordbruket och Europeiska havs- och fiskerifonden, som alla tre förvaltas av jord- och skogsbruksministeriet, inte ingår i lagens tillämpningsområde. Jord- och skogsbruksministeriet kommer att vara förvaltningsmyndighet för fonderna. Lagen ska inte heller tillämpas på uppgifter som hänger samman med verkställigheten av fonderna inom ministeriets förvaltningsområde. Från och med den 1 januari 2019 är det Livsmedelsverket (RP 8/2018 rd – JsUB 6/2018 rd) som verkställer och administrerar fonderna och som bland annat är utbetalande organ för fonduppdrag som landskapen tar över. I sitt utlåtande (JsUU 12/2017 rd – RP 15/2017 rd) till social- och hälsovårdsutskottet och i utlåtandet (JsUU 6/2018 rd – RP 14/2018 rd) till förvaltningsutskottet att jord- och skogsbruksutskottet ställning till bland annat hur uppgifterna som utbetalande organ ska ordnas.

Följaktligen vill utskottet lyfta fram regionutvecklingsmålen i 4 § i lagen om regionutveckling och tillväxttjänster. Enligt 2 mom. ska målet bland annat vara att minska skillnaderna i utveckling mellan och inom regionerna och att uppmuntra till fullskaligt utnyttjande av tillgängliga resurser på ett hållbart sätt. Vidare är målet att stärka förnyelse, balanserad utveckling, konkurrenskraft och en hållbar ekonomisk tillväxt i regionerna.

Dessutom noterar utskottet att 2 mom. 6 punkten säger att målet är att förbättra kvaliteten hos livsmiljön och främja en hållbar region- och samhällsstruktur samt tillgänglighet. På landsbygden upplevs det ofta att den stränga regleringen av byggande och den långsamma bygglovsprocessen sätter käppar i hjulen för tillväxt eftersom det är svårt att få bygglov för företagsverksamhet. Det är mycket viktigt att man regionutvecklingen satsar lite extra på att undanröja hindren inom ramen för lagstiftningen.

Samordningen av regionutvecklingen

Av 5 § 1 mom. framgår det att landskapen är regionutvecklingsmyndigheter i sina distrikt och i den egenskapen samarbetar framför allt med kommunerna där. Enligt utskottet är det naturligt att det är landskapsfullmäktige som beslutar om strategiska prioriteringar och riktlinjer. Varje landskap lägger självt upp målen för sin regionutveckling för en fullmäktigeperiod i taget i landskapsprogrammet, som ska godkännas av fullmäktige och bygger landskapsstrategin (10 §). Utskottet understryker att programmet bör utarbetas i brett samarbete med alla aktörer.

Enligt propositionen ska landskapen utveckla verksamhetsförutsättningarna för näringslivet i landskapen och samtidigt ta hänsyn till kommunernas särskilda behov och styrkor. Landskapet ska också svara för regional prognostisering och samordning och då se till att resurserna för prognostisering används så effektivt som möjligt. I likhet med regeringen anser utskottet att landskapens samarbetsgrupp (9 §), precis som nu, är självskriven som samordnande organ för olika verksamheter, trots att den beträffande Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling av orsakerna ovan inte lämpar sig som beslutande organ i fråga om stödtagare.

Arbets- och näringsministeriet ska precis som nu bereda och lägga upp strategierna för regionutvecklingen i samarbete med övriga förvaltningsområden, landskapen och andra aktörer. Delegationen för förnyelse i regionerna (8 §) ska ha heltäckande representation av berörda ministerier, landskap, andra myndigheter och intressenter. Den ska samordna och för sin egen del dra upp riktlinjer för regionutvecklingen i strategiskt hänseende och medverka till att genomföra de strategiska riktlinjerna. Utskottet påpekar att det handlar om ett preliminärt partnerskapsförfarande som inte innefattar bindande lösningar eller beslut. Diskussionerna kommer att gälla horisontella teman, som landskapen och förvaltningsområdena lyfter fram, särskilt frågor kring besluten om regionutveckling. Slutsatserna ska tjäna som underlag för diskussionerna enligt 13 § i landskapslagen (RP 15/2017 rd).

Regionutvecklingsdiskussioner (11 §) föreslås bli ett nytt verktyg för samverkan mellan staten och de självstyrande landskapen. De ska vara ett forum där parterna kan behandla sektorsövergripande mål och åtgärder. Tillståndet inom regionutvecklingen och riktlinjerna för regionutvecklingen är de teman som diskussionerna baserar sig på. Diskussionerna är viktiga eftersom de kommer att behandla bland annat tillgänglighet, kompetens, landsbygdsutveckling och tillväxttjänster, understryker utskottet.

Tillväxttjänster

I förslaget till lag om regionutveckling och tillväxttjänster behandlar 3 kap. tillväxttjänster och hur de ska ordnas. Enligt 16 § är landskapen skyldiga att ordna tillväxttjänster för att trygga en fungerande arbetsmarknad och tillgången till kompetent arbetskraft och för att främja integrationen av invandrare. Utskottet påpekar att propositionen inte ger någon närmare information om vad som ska ingå i tillväxttjänsterna. Bestämmelser om innehållet och serviceprocesserna ska finnas i propositioner som lämnas till riksdagen först senare.

Även om det fortfarande inte finns några heltäckande förslag till bestämmelser om tillväxttjänster, vill utskottet i detta sammanhang understryka vikten av att också glesbygden får tillgång till högkvalitativa tillväxttjänster. Så många aktörer som möjligt måste få vara med och tillhandahålla tjänsterna. Enligt 16 § 3 mom. kan landskapen ordna tillväxttjänster bland annat för att främja företagsverksamhet och företagande. Det är viktigt att också jord- och skogsbruksföretag får tillgång till tjänsterna. Vidare noterar utskottet paragrafen om samordning av tillväxttjänster (21 §). Trots att företags- och projektbidragen till landsbygden inte ingår i begreppet tillväxttjänster, är det enligt utskottet lämpligt att de kommande landskapen fortsätter att samordna bidragen utifrån kundernas behov.

Utskottet understryker att varje landskap måste ha ett uppdaterat näringspolitiskt program och att företagarna, också lantbruksföretagarna, måste ges tillfälle att säga sitt om programmet. Företagarna måste få tjänster prisvärdigt i landskapen och tjänsterna måste vara samlade på ett ställe, exempelvis på en enhet för företagsservice, som kan vara gemensam för alla kommuner. Intresset för att investera och växa får inte stupa på onödig byråkrati. Dessutom måste landskapen se till att företagen har tillgång till den logistik och de dataförbindelser som är nödvändiga. Planläggningen och områdesanvändningen i landskapen måste ta hänsyn till företagarna och trygga goda utvecklingsmöjligheter för företagen.

Utskottet understryker att man måste gå ut med tydlig information när lagstiftningen om tillväxttjänster träder i kraft. Informationen måste också lyfta fram vad andra förvaltningsområdens ansvarar för och vad de gör.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 18.5.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Kari Kulmala blå
medlem Markku Eestilä saml
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Teuvo Hakkarainen saf
medlem Hanna Halmeenpää gröna
medlem Lasse Hautala cent
medlem Jukka Kopra saml
medlem Susanna Koski saml
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Mats Nylund sv (delvis)
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Harry Wallin sd
medlem Peter Östman kd (delvis)
ersättare Timo V. Korhonen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Regeringen föreslår en mycket omfattande modell för en vård- och landskapsreform, där uppgifter från mycket divergerande förvaltningskulturer centraliseras till landskapen. Enligt propositionen ska landskapen överta den verksamhet som arbets- och näringsbyråerna, närings-, trafik- och miljöcentralerna och landskapsförbunden har idag. Det är ett stort jobb att lappa ihop så många delar i ett slag.

Lagen stiftas med stor brådska i små bitar utan att det finns någon information om hur hela lagstiftningen kommer att se ut eller hållbara konsekvensbedömningar. Det går inte att bedöma de ekonomiska effekterna ens på miljardnivå. De mindre delarna, bland annat tillväxttjänsterna, riskerar att komma i skymundan vad beträffar både beredning och finansiering, när social- och hälsovården lyfts fram.

Reformen måste kombineras med de materiella lagförslag som läggs fram senare, bland annat med finansieringslagstiftningen, och införas samtidigt med dem. Då går det att utvärdera slutresultatet av de många lagarna som alla hänger samman. Reformen av tillväxttjänster kan gott och väl införas först efter vårdreformen.

I tillväxttjänsterna spelar tillväxtcentra en stor roll som motor för tillväxt. Dessutom har landsbygden en viktig roll för att stödja Finland för resursernas skull. Därför är det viktigt att också glesbebyggda regioner har tillräckligt omfattande företags- och sysselsättningsservice. Man måste komma ihåg att föreningar och organisationer kan spela en stor roll som tillhandahållare av tjänster på landsbygden och att deras verksamhetsmöjligheter därför inte får försämras. Byföreningarnas och andra organisationers möjligheter att anställa människor med hjälp av lönesubvention är av stor vikt i framtiden, inte minst i glesbygden.

Det är så gott som omöjligt att göra en övergripande utvärdering av de planerade tillväxttjänsterna i ett läge när sakinnehållet i många av de lagar som är när förknippade med tjänsterna fortfarande är höljt i dunkel. Dessutom hänvisar lagförslaget till att flera av de aktuella frågorna regleras närmare antingen i någon annan lag eller i förordning. Men lagförslaget preciserar inte vilka verksamheter som landskapen ska ansvara för att ordna och vilka som anses innefatta utövning av offentlig makt och därför inte kan läggas ut på privata aktörer. Lagförslaget är otydligt på den punkten, och delvis inkonsekvent.

Avvikande mening

Vi föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 8/2018 rd
Avvikande mening

Helsingfors 18.5.2018

Tytti Tuppurainen sd
Harry Wallin sd